

Dr. Zora Hesová: Posudek oponenta bakalářské práce

JIŘÍ PETRÁK: FENOMÉN PÁNSKÉ MÓDY POLITICKÉ REPREZENTACE V EVROPSKÉM KONTEXTU

Tématem bakalářské práce je pánské odívání v proměnách času a politika. Autor na několika případech z 20. a 90. ilustruje „klíčovou roli“ módy „v evropské politice“ (str. 2)

Shrnutí: Jiří Petrák předložil text, který vzbuzuje řadu rozpaků. V první řadě je nutné poznamenat, že práce je po *formální* stránce velmi dobrá. Je psaná pečlivě, má jasnou strukturu, jazykově je vyhovující, obsahuje celou řadu reálií a odkazů a autor je o svém tématu nepochybně informován. Má také zdánlivě jasné téma: oblékání politiků. Co se týká *obsahu*, má silné nedostatky: velmi nejasné je to, čeho chtěl autor dosáhnout; postupuje asociačně a ne analyticky a opomíjí naprosto zásadní témata spojená s politikou a odíváním.

Práce přináší řadu předpokladů: móda je v politice důležitá, patří k symbolické stránce politiky, mění se v čase – dochází k uvolnění etikety, má spojitost s „duchem doby“, je součástí osobní a marketingové strategie politiků, někteří politikové byli trend-setteři, někteří nosili kravatu, jiní motýlka, jiní ani jedno. Autor své obecné předpoklady ilustruje na půl tuctu příkladů vybraných politiků.

Problém práce tkví v tom, že tyto „poznatky“ jsou banální a hlavní informativní obsah práce spočívá v detailní ilustraci toho, jak sportovně, teatrálně, prakticky atd. se ten který politik oblékal. Otázka, jak a proč je styl oblékání v politice důležitý, je zodpovězena pouze poukázáním na to, že měl každý z příkladů svůj často promyšlený styl a že se tento styl v čase mění. Práce neobsahuje žádnou definici politického či sociálního aspektu módy, neanalyzuje politický aspekt odívání, pouze jako samozřejmost zmiňuje jeho „politický přesah“.

Pokud ale tato práce měla mít sama nějaký přesah přes pouhý popis stylů několika politiků, mohla se zabývat právě otázkou, zda a jak odívání odráží či dokonce ovlivňuje politické a společenské změny; tyto změny by ale musely být výchozí problematickou práce. Autor letmo zmiňuje několik možných tematizací politického a sociálního rozměru odívání politiků: demokratickou neformálnost, zdánlivou demokratizaci *casual wear*; militarizaci režimu odrážející se v uniformách italských fašistů, proměny hodnot, rostoucí prosperitu, vliv národních prvků (legionářský styl Masaryka), konzervativní výpůjčky z 30. let se strany antisemity a anti-republikána.

Autor se ale nad těmito otázkami nepozastavuje, nesnaží se módu analyzovat jako sociální a politický jev – neklade si žádnou vlastní otázku. Nesnaží se k tématu přistupovat systematicky: např. pojednat o uniformizaci oblékání v totalitních státech či o širších trendech mimo toho jednoho popsaného politika, či o důvodech a dopadu „demokratizace módy“ spojených např. s demokratickou inkluzivitou atd. Autor zmiňuje Tsiprase bez kravaty, nezmiňuje ale např. politický islám bez kravaty; zmiňuje italské černé košile jako kontext Mussoliniho stylu, opomíjí uniformy totalitních režimů; zmiňuje konzervativní styl misogynního MEP a nezmiňuje styl např. A. Merkelové. Musel by si vytknout mnohem užší téma než proměny módy a politiky, ale jedno období a jeden sociálně- politický aspekt odívání a věnovat se mu systematictěji a analyticky. Místo toho autor typologizuje styl šesti politiků – což představuje pokus o analýzu, bohužel ale pouze z perspektivy stylu (asketický, pragmatický, elitní, aristokratický, zastaralý extremist) a ne z hlediska politického rozměru stylu či odívání.

Svým textem tedy pouze ilustruje své velmi obecné předpoklady na šesti příkladech a tyto předpoklady jsou také jeho závěrem: Na základě zkoumání níže uvedených pramenů mohu konstatovat, že v obou obdobích hrála móda velmi podstatnou, byť trochu odlišnou roli“. Jeho postup bych označila za

neanalytický, za asociační: Podobně povrchně a asociačně používá citáty z teoretických děl, např. zmínku Ingelhartovy kulturní změny a text o symbolickém aspektu reprezentace Pitkinové, Analogie mezi reprezentativní funkcí vlajky a oděvu má poukázat na sdílený symbolický rozměr plátna v politice. Místo toho, aby se ptal, jakým způsobem je móda politiků „ideologicky reflektující ideologicky reflektující“ a co z toho lze vyvodit, autor pouze konstatuje toto spojení.

Jeho pokus „názorně ukázat klíčové změny, které proběhly v rámci meziválečného a současného období“ (str. 52) je stejně obecný a nic neříkající, jako tato samotná věta a vede k závěru: „*V tomto kontextu lze módu vnímat nejen jako zástupný statusový symbol, ale i jako komunikační prostředek, díky kterému se lze s daným kandidátem snadněji identifikovat nebo naopak vymezit. Byť v obou sledovaných obdobích hrála móda v politice odlišnou úlohu a bylo na ní pohlíženo jinak, přesto můžeme konstatovat, že to byla role nezastupitelná. Zatímco v minulosti oděv odděloval primárně různé společenské třídy, v současnosti se dá s lehkou nadsázkou nazvat symbolem životního názoru* (s. 55). Autor si přitom vybral příklady politiků, kteří se sociální determinaci odívání vymykali.

Práci naprosto chybí kritická perspektiva, který by se týkala sociálního, genderového, etnického, aktivistického atd. rozměru politické symboliky odívání (či obnažování), nemluvě např. o aktuálních tématech jako je Ivanka Trump, pantsuit, „weaponized glamour“, nika hijab, burkini atd. Práce je také omezená na mužské politiky (bez vysvětlení), přičemž v posledních desetiletích symbolem politizace módy byla právě řada ikonických žen-političek.

Závěrem: práce se popisně zabývá stylem několika politiků a ne politickým či sociálním rozměrem odívání. Politologická perspektiva chybí či je pouze letmo zmíněna.

Doporučuji práci před obhajobou doplnit o analýzu vybraných politických či sociálních aspektů odívání v politice, případně omezit tematický záběr.